

T.C.
Tarım ve Orman Bakanlığı
Bartın İl Müdürlüğü

Sağlık ve Kaliteli
Hayvan Varlığı İçin
SUNİ
TOHUMLAMA

Bartın

bartin.tarimorman.gov.tr

Ülkemizde uygulanan çevirme melezlemesi yoluyla ırk ıslahının en ucuz ve en pratik yöntemidir.

SUNİ TOHUMLAMA

Üstün damızlık özelliklere sahip erkek hayvandan usulüne uygun olarak alınmış spermanın uygun tohumlama zamanında olduğu belirlenen dişi hayvanların genital kanallarına hijyenik koşullarda nakledilmesidir.

Suni Tohumlamanın Yararları Nelerdir?

- 1 -Suni tohumlama yolu ile bir erkek damızlıktan tabii tohumlama ile senede 60 - 100 inek tohumlanabilirken, suni tohumlama ile aynı boğadan 20.000 25.000 inek tohumlanabilmektedir.
- 2 -Erkek damızlık tohumlarının dondurulup yıllarca muhafaza edilmesi ve kısa zamanda pek çok yere gönderilerek sığırlarda üstün verimli damızlık problemini çözmektedir.
- 3 -Suni tohumlama yetiştiricileri boğalarla bulaşan hastalıkların tehlikesinden korumaktadır.
- 4- Suni tohumlama tabii çiftleşme yoluyla çok kolay ve hızlı yayılan dölerme hastalıklarını önlemektedir.
- 5- Verimleri düşük yerli ırkların ıslahı daha az masraf ve kısa sürede; ancak suni tohumlama ile mümkün olmaktadır.

Suni Tohumlamada İyi Sonuç Almak İçin Nelere Dikkat Edilmelidir ?

- 1 - İyi bir yetiştirici ineğinin herhaliyle ilgilenerek kızgınlık belirtilerini takip etmeli, zamanında tohumlatmalıdır.
- 2 -İneğin tohumlatmak için görevli kişiye götürürken kızgınlığın ne zaman görüldüğü, kaçınıcı defa tohumlanacağı belgesi gösterilmelidir.
- 3- Doğumdan sonra kızgınlık devresi (50-60 gün) geçtikten sonra ineklerini tohumlatmalıdır.
Eğer güç doğum olmuş ise en az 90 gün geçtikten sonra göstereceği ilk kızgınlıkta tohumlatılmalıdır.
- 4- Düşük (abort) yapmış inekler, 2-3 kızgınlık devresi geçtikten sonra ilk kızgınlıkta tohumlatılmalıdır.
- 5-Tohumlama yaşına gelen düveler çok iyi beslenmeli; Montafon,Holstein ve Jersey ırkı düveler 18 aylığa gelince, yerli yarımkan ırklar 2 yaş civarında tohumlatılmalıdır.
- 6- Eğer ineklerinizde dölerme hastalıkları ile ilgili bir problem varsa bir Veteriner Hekime başvurulmalıdır.

Suni Tohumlama İçin En Uygun Zaman Nasıl Belirlenir ?

- 1- İneklerde kızgınlık devresi ortalama 18-24 saat arasında değişmektedir.

a) Başka inekleri koklar, başka ineklerin kendisine atlamasına aldırılmaz, kendisinde başka ineklere atlamaya çalışır.

b) Dölerme organı nemli kırmızımtırak ve şişkindir.

2- Kızgınlık devresinin 2: 1/3'lik dilimi (8-10 saatlik kısım) suni tohumlama için en uygun dönemdir.

a) Bu dönemde 1. döneme ek olarak iştah azalması, süt azalması görülür. Hayvan heyecanlı ve sinirlidir.

b) Hayvan dölerme organından yumurta akına benzer ÇARA akıntısı gelir.

3- Kızgınlık devresinin son 1-3'lik devresi (6-8 saatlik kısım);

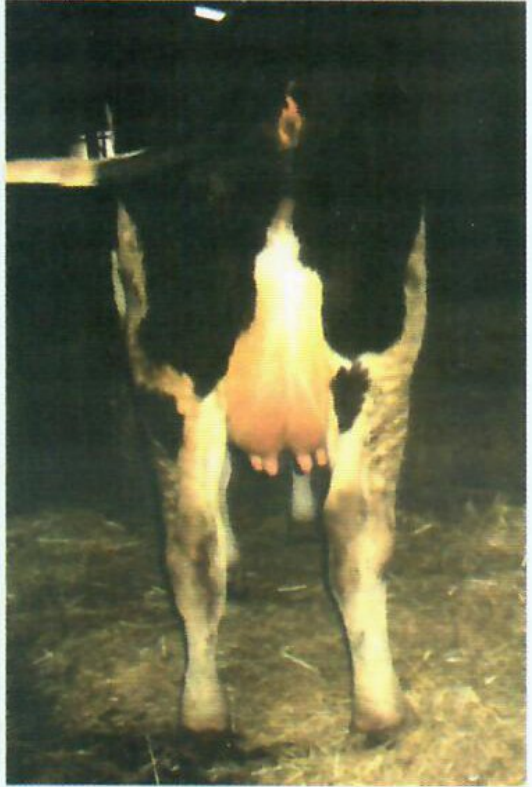
a) Bu devrede inekte kızgınlık belirtileri azalarak devam eder.

b) Çara akıntısı gelmez, tohumlama için geç saatlerdir.

İneklerin Kızgınlıkları Kaç Günde Görülür ?

İneklerin kızgınlıkları 16-24 gün (ortalama 21 gün) arasında bir görülür. Günümüz şartlarında kızgınlığın takibini yetiştiricinin yapması gerekir.

Yani ineğin özelliklerinin bilinmesi gerekir. Bunun mutlaka kayıt altına alınması şarttır. Yetiştirici ineklerinin kızgınlıklarını tohumlama yaptırmasa bile kayıt etmelidir. Tohumlamadan yüksek gebelik oranının elde edilmesi ineklerin kızgınlıklarının bilinmesine bağlıdır.

İnekler Kızgınlığın Hangi Döneminde Tohumlanırsa Gebelik Şansı Ne Olur ?

Başlangıcında : % 44

Ortasında : % 82.5

Sonunda : % 75

Bitiminden 6 Saat sonra : %62.5

Bitiminden 12 saat sonra : % 32

Bitiminden 18 saat sonra : % 28

Bitiminden 24 saat sonra : %12

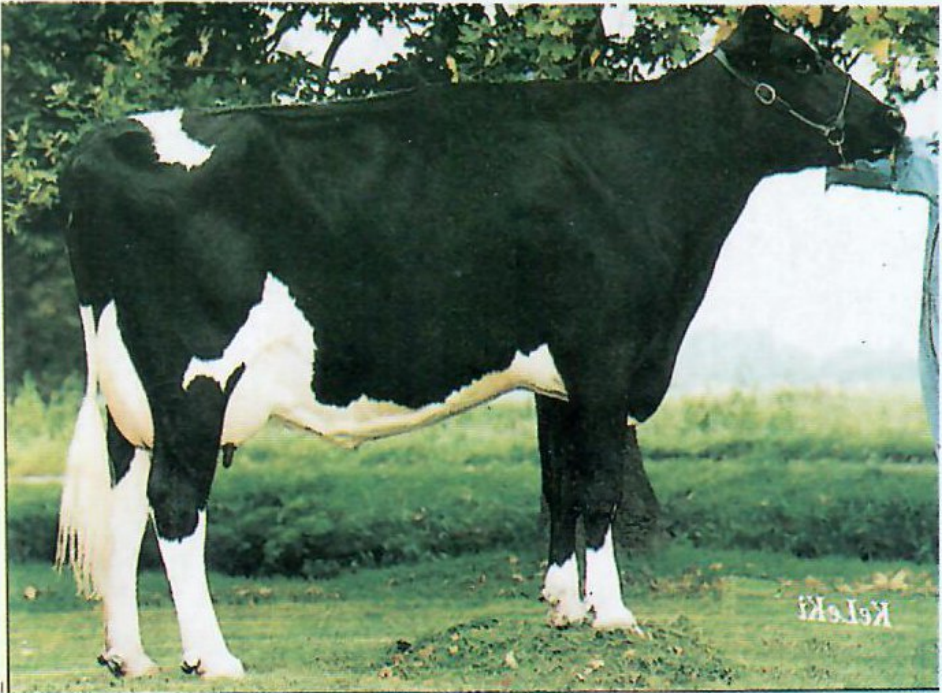
Kızgın İnekleri Tespit Etmek İçin Ne Yapılmalıdır.

1- İnekleri daima gözönünde bulundurmak, hallerinde görülen anormallikleri tespit etmek lazımdır. Diğer bölümlerde anlatılan kızgınlık belirtileri görülürse ineği ayırmak gerekir.

2- İneklerde kızgınlığı belirlemek için takip edilmeli ve yetiştirme kaydı tutulmalıdır. Bir deftere her ineğin doğumu, kızgınlık gösterdiği, tohumlandığı tarihler yazılmalıdır. Kızgınlık gösterip tohumlandığı tarihten 18-21 gün sonraya gelen tarih hesaplanarak o günlerde ineğe dikkat edilmelidir. Bu kayıtlar ineklerin gösterdikleri aksaklıklar hakkında hem hayvan sahibine hemde Veteriner Hekime değerli bilgiler verilir.

3- Her tohumlamadan sonra Veteriner Hekimler yada suni tohumlama teknisyenleri hayvan sahibine bir tohumlama belgesi verirler. Bu belgede tohumlama tarihide yazılıdır.

Doğum yapan hayvanların buzağılama tarihleri mutlaka yetiştirici tarafından not edilerek, 6 ayını geçirmeden küpelenmesi sağlanmalı ve küpelenen buzağının kimlikleri(pasaportları) Tarım il müdürlüğünden alınmalıdır.

Bu tarihten 18-21 gün sonrası ineklerin kızgınlık gösterip gösterip daha dikkatli takip edilmelidir. Bu belgeleri asla kaybetmeyiniz.

4- Bazen gebe ineklerde kızgınlık gösterebilirler. Böyle inekler dikkatsizce zorlanarak tohumlamaya çalışılırsa zorlama sonucu düşöklere neden olunabilir. Bu yüzden dönen ineklerin tohumlama belgeleri ile götürölmesi tohumlama yapan kişiyi dikkatli davranmaya zorlar ve kazaları önler.

Kızgınlık Nedir ?:

Yumurta yumurtalıkta olgunlaşıp çıkmaya hazırlanırken hayvanın vücudunda ve huyunda değişiklikler görülür. Yeni yavrunun çekirdeğini oluşturacak yumurtanın boşa gitmemesi, döllenip yavru haline gelmesi için doğa hayvanlara bir istek vermiştir. Bu istek (erkek hayvanı arama, isteme) şeklinde belirirken dişilik organlarında da dölleney yumurtayı barındıracak şekilde değişiklikler olur. Bu değişikliklerin belirmesine kızgınlık denir. İneklerde özel olarak

boğasaklık,koyunlarda koça gelme diye adlandırılır. Tohumlamadan mutlaka gebelik isteniyorsa hayvanlar kızgınlığa gelince tohumlanmalıdır.

İnekler Kızgınlıklarını Günün Hangi Saatlerinde Daha Çok Belli Eder ?

100 ineklik bir sürüde ineklerin;

Saat 06.00 - 12.00 : % 22

Saat 12.00 - 18.00 : % 10

Saat 18.00 - 24.00 : % 25

Saat 24.00 - 06.00 : % 43

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı gibi ineklerin yarısına yakını kızgınlıklarını gece 12 ile sabah 06 arasında

göstermektedirler. Bu yüzden gece yatmadan önce mutlaka inekler kızgınlık yönünden kontrol edilmelidir.

Doğumdan Sonra İneklerimi Nezaman Tohumlatmalıyım ?

Doğumdan sonra inekleri en erken 45 gün sonra tohumlatmak gerekir. Ancak ineğin çarasının mutlaka temiz olması gerekir. Eğer çara yumurta akı gibi veya cam gibi temiz değilse ya rahmi hastadır tedavisi gerekir ya da kendi kendini tedavi etmesini sağlamak için biraz daha beklenip sonraki kızgınlıklarında tohumlatılması gerekir.

**SÜTÜNÜZ BOL,
KAZANCIYIZ
BEREKETLİ OLSUN,**

*Çiftçilerimiz daha kapsamlı
bilgi için İl Müdürlüğümüze müracaat
edebilirler.*

BARTIN

İRTİBAT ADRESİ

BARTIN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ

Telefon : 0378 227 02 23 - Faks : 0378 227 12 52

bartin.tarimorman.gov.tr